

Uchwała Nr XXXVI/253/09
Rady Powiatu w Jaśle
z dnia 31 sierpnia 2009 r.

w sprawie uchwalenia Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 - 2013

Działając na podstawie art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm) oraz art. 35 a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 z późn. zm) Rada Powiatu w Jaśle, postanawia co następuje:

§ 1

1. Uchwala się Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013 obejmujący zadania z zakresu rehabilitacji społecznej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
2. Realizacja Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013 nastąpi w latach 2009 – 2013.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Jaśle.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Alicja Zajac

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W POWIECIE JASIELSKIM
NA LATA 2009 – 2013**

JASŁO 2009

Wstęp

Niepełnosprawność i związane z nią zagrożenie wykluczeniem społecznym stanowi jeden z poważniejszych problemów społecznych w Polsce.

Zdefiniowanie pojęcia niepełnosprawności nie jest łatwe, bowiem trudne do dokładnego określenia są granice między sprawnością, a niepełnosprawnością.

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych mówi, iż: „niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz wypełnianie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi...”

Według definicji WHO „Osoby niepełnosprawne to osoby o naruszonej sprawności psychofizycznej, powodującej ograniczenia funkcjonalnej sprawności lub aktywności życiowej w stopniu utrudniającym pełnienie właściwych dla nich ról społecznych.”

Niepełnosprawną jest osoba, której stan fizyczny lub psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza albo uniemożliwia wypełnienie zadań życiowych i ról społecznych zgodnie z normami prawnymi i społecznymi. Definicja ta upowszechniona jest w Polsce i pokrywa się z definicją zawartą w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14 poz. 96 z późn. zm.).

Ostatnie dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. wykazują, że liczba osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie w Polsce wynosiła 5456,70 tys., co stanowiło 14,35% ogółu ludności kraju. Oznacza to, że co siódmy mieszkaniec Polski był osobą niepełnosprawną. W ogólnej liczbie 5456,70 tys. osób niepełnosprawnych wykazano 4450,10 tys. osób ze stosownym orzeczeniem niepełnosprawności (nazywanych niepełnosprawnymi prawnie). Stanowili oni 11,6 % ogółu społeczności, z tego osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności stanowiły 35%, umiarkowanym 32%, znacznym 24%, następnie osoby w wieku 0-15 lat. GUS przewiduje, że w 2010 roku liczba niepełnosprawnych wzrośnie do 6 mln osób.

Województwo podkarpackie zajmuje dziesiąte miejsce w skali województw Polski pod względem liczby osób niepełnosprawnych. Procentowy udział liczby osób niepełnosprawnych w skali kraju to 5,57%.

Liczba osób niepełnosprawnych, zgodnie z danymi PFRON w powiecie jasielskim wynosi 13 802, co stanowi 5,44% udziału osób niepełnosprawnych w skali województwa podkarpackiego.

W przeszłości polityka wobec osób niepełnosprawnych w dużej mierze polegała na społecznej kompensacji poprzez działania charytatywne oraz rozwój usług opiekuńczych. Pomimo, że była ona potrzebna i oparta na dobrych intencjach, wpłynęła na marginalizację i zbyt niskie uczestnictwo tej grupy osób w życiu społecznym. Do powstania stereotypów przyczynił się brak obecności osób z niepełnosprawnością w głównych dziedzinach życia, w ten sposób wzmacniały się wzajemne uprzedzenia, brak równych szans i dyskryminacja osób niepełnosprawnych.

Obecnie w naszym kraju liczba osób niepełnosprawnych stale rośnie. Polscy demografowie twierdzą, że wzrostowi liczby osób niepełnosprawnych sprzyja postęp cywilizacyjny i techniczny. Problem ten zobowiązuje do działań mających na celu zagwarantowanie każdej osobie niepełnosprawnej prawa do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia.

Niepełnosprawność nie jest wyłącznie osobistą tragedią człowieka, jest ona wpisana w życie tak jak choroba czy starość. Społeczeństwo musi uświadomić sobie i zrozumieć niepełnosprawnych, którzy żyją wśród nas i mają takie same prawa.

Dla potrzeb programu przyjęto liczbę osób niepełnosprawnych w oparciu o dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle w latach 2005-2008 oraz za I kwartał 2009 roku.

Przepisy prawne regulujące sprawy osób niepełnosprawnych:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku – stoi w obronie praw i wolności osób niepełnosprawnych, określa zasady jakimi powinna kierować się władza ustawodawcza, wykonawcza i samorządy terytorialne działające na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych.
2. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych uchwalona 1 sierpnia 1997 roku przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. Karta uznaje, iż osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Karta nie stanowi źródła prawa, jest aktem ogólnym i wyrazem stosunku władzy ustawodawczej wobec osób niepełnosprawnych.
3. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 z późn. zm) reguluje szczegółowo zagadnienia związane z aktywizacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych.
4. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm) określa instrumenty interwencji państwa na rynku pracy.
5. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 roku o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2004 r. Nr 123, poz. 1291) określa zasady i możliwości pomocy publicznej dla pracodawców m.in. przy tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i refundacji wynagrodzeń.

Unijne regulacje prawne:

1. Rozporządzenie Komisji Europejskiej z dnia 5 grudnia 2002 roku (art. 2) w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu Wspólnoty Europejskiej, to podstawowy dokument dotyczący pomocy państwa w zakresie zatrudnienia.
2. Traktat Amsterdamski z dnia 1 maja 1999 roku (art. 13) daje podstawy prawne zobowiązujące instytucje Wspólnoty do działań na rzecz osób niepełnosprawnych i zakazuje wszelkiej dyskryminacji.
3. Europejska Strategia Zatrudnienia przyjęta w trakcie posiedzenia Rady Europejskiej w Luksemburgu w 1997 roku, w ramach której opracowane zostały dokumenty stanowiące wyznacznik działań Państw Członkowskich w dziedzinie zatrudnienia. Największe znaczenie dla osób niepełnosprawnych mają wytyczne:
 - wytyczna nr 1 – aktywne i zapobiegawcze środki na rzecz bezrobotnych i biernych zawodowo,
 - wytyczna nr 7 – promocja integracji i przeciwdziałanie dyskryminacji na rynku pracy.
4. Strategia Lizbońska na lata 2000 – 2010, którą przyjęła Rada Europejska na posiedzeniu w marcu 2000 roku w Lizbonie.
Strategia zakłada m.in. przebudowę europejskiego modelu społecznego poprzez inwestowanie w ludzi i tworzenie aktywnego państwa opiekuńczego.
5. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej podpisana i ogłoszona 7 grudnia 2000 roku przez Parlament Europejski, w trakcie posiedzenia Rady Europejskiej w Nicei. W art. 21 znajduje się zapis o zakazie wszelkiej dyskryminacji w szczególności m.in. ze względu na niepełnosprawność.

Art. 26 traktuje o integracji osób niepełnosprawnych. Unia uznaje i szanuje prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków zapewniających im samodzielność, integrację społeczną i zawodową oraz udział w życiu społeczności.

6. Deklaracja Madrycka uchwalona w marcu 2002 roku podczas Europejskiego Kongresu Osób Niepełnosprawnych. W dokumencie tym wzywa się do zapewnienia osobom niepełnosprawnym niezależnego życia w pełnej integracji ze społeczeństwem.

Podstawowe informacje dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim

Diagnoza środowiska osób niepełnosprawnych

Liczbę wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16-tego roku życia) wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle w latach 2005-2008 oraz za I półrocze 2009 r. obrazuje poniższa tabela:

Tabela 1. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16-tego roku życia) ze względu na płeć, wykształcenie oraz zatrudnienie.

Lp	Rok	Ilość wydanych orzeczeń	Płeć		Wykształcenie				Zatrudnienie	
			K	M	Podstawowe	Zawodowe	Średnie	Wyższe	Tak	Nie
1.	2005	1311	609	702	479	433	337	62	265	1046
2.	2006	1452	687	765	538	492	353	69	314	1138
3.	2007	1530	757	773	548	468	428	86	345	1185
4.	2008	1791	888	903	592	634	449	116	447	1344
5.	I półrocze 2009	979	506	473	318	347	261	53	246	733

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle.

Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci przed 16-tym rokiem życia) wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle w latach 2005-2008 oraz za I półrocze 2009 r. przedstawia tabela:

Tabela 2. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (dla osób przed 16-tym rokiem życia) wg płci.

Lp.	Rok	Ilość wydanych orzeczeń	Płeć	
			K	M
1.	2005	625	260	365
2.	2006	720	268	452
3.	2007	699	283	416
4.	2008	673	277	396
5.	I półrocze 2009	268	97	171

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle.

Wysokie bezrobocie w kraju powoduje, iż osoby niepełnosprawne w sposób szczególny odczuwają jego skutki.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Jaśle zarejestrowanych było 156 osób niepełnosprawnych niezatrudnionych – bezrobotnych i poszukujących pracy. Najistotniejszym czynnikiem wpływającym na poziom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych jest brak ich akceptacji i adaptacji w społeczeństwie. Uprzedzenia społeczne i stereotypy, niedostosowanie infrastruktury (bariery architektoniczne, urbanistyczne, transportowe i w komunikowaniu się, utrudniony dostęp do informacji,

edukacji, administracji publicznej) powodują, że niepełnosprawność utrudnia dostęp do rynku pracy. Duże bezrobocie w kraju i regionie, konkurencyjność i konieczność szybkiego dostosowania się do wymagań stawianych przez pracodawców stanowi dodatkową przeszkodę w zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

Poziom i struktura bezrobocia osób niepełnosprawnych według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle w latach 2007-2008 oraz za I półrocze 2009 r. zarejestrowanych jako osoby bezrobotne i poszukujące pracy.

Tabela 3. Bezrobotni niepełnosprawni wg płci i wieku.

Rok	Ogółem	Miasto	Wieś	Płeć		Wiek								
				M	K	18-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 lat i więcej
2007	125	65	60	71	54	21	18	13	16	20	21	12	4	0
2008	156	69	87	83	73	23	44		43		36		9	1
I półrocze 2009	203	82	121	107	96	26	52		54		61		9	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Jaśle.

Proces rehabilitacji zawodowej osoby niepełnosprawnej powinien zmierzać w kierunku jej powrotu na rynek pracy. Praca dla osoby niepełnosprawnej ma szczególne znaczenie, zapewnia im bowiem poczucie niezależności materialnej i społecznej użyteczności.

Od 1999 roku pomoc społeczna w powiecie jasielskim funkcjonuje niemal w całym zakresie w strukturach samorządowych.

Na szczeblu gminy zadania z zakresu pomocy społecznej, a także pomocy osobom niepełnosprawnym realizują ośrodki pomocy społecznej. Na terenie powiatu jasielskiego są to: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśle, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśle, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krempnej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skołyszynie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dębowcu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzyskach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Żmigrodzie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osieku Jasielskim, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowcu. Pomoc gmin skupia się w większości przypadków na pomocy finansowej. Świadczenia z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej.

Realizację wypłaconych przez ośrodki pomocy społecznej ilości świadczeń pielęgnacyjnych z tytułu sprawowania opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem w latach 2005 – 2008 oraz za I kw 2009 r. obrazuje poniższa tabela:

Tabela 4. Ilość świadczeń pielęgnacyjnych wypłaconych przez gminy.

Lp.	Gmina	2005 rok	2006 rok	2007 rok	2008 rok	I kw 2009
1.	Brzyska	286	266	247	199	47
2.	Dębowiec	83	106	145	154	43
3.	Gmina Jasło	540	561	531	540	146
4.	Miasto Jasło	923	952	889	883	236
5.	Kołaczyce	315	317	349	305	76
6.	Krempna	129	91	112	94	17
7.	Nowy Żmigród	369	410	402	451	97
8.	Osiek Jasielski	141	151	150	153	36
9.	Skołyszyn	1628	1984	2080	1914	447
10.	Tarnowiec	317	298	243	283	82

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu jasielskiego.

Powiaty mają większą możliwość pomocy osobom niepełnosprawnym, ponieważ dysponują środkami PFRON z przeznaczeniem na ten cel oraz skutecznie zabiegają o środki unijne.

Jedną z grup osób, z którą najczęstszy kontakt mają pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle stanowią osoby niepełnosprawne. Wynika to ze specyfiki realizowanych zadań. Tut. Centrum obok udzielania wsparcia finansowego środkami PFRON osobom niepełnosprawnym udziela informacji o przysługujących uprawnieniach. Poprzez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle osoby niepełnosprawne obsługiwane są organizacyjnie w orzekaniu osób ubiegających się o uzyskanie stopnia niepełnosprawności.

Na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 z późn. zm) powiat jasielski realizuje zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej i udziela pomocy osobom niepełnosprawnym zamieszkałym na terenie powiatu.

Zadania powiatu wynikające z w.cyt. ustawy, wykonują:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle – rehabilitacja społeczna,
- Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle – rehabilitacja zawodowa.

W ramach *rehabilitacji społecznej* udzielana jest pomoc w zakresie:

- dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- likwidacji barier funkcjonalnych,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej.

W ramach *rehabilitacji zawodowej* powiat przeznacza środki na:

- szkolenia i przekwalifikowania zawodowe osób niepełnosprawnych,
- rozpoczęcie działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne,
- wyposażenie stanowisk pracy dla zatrudnianych osób niepełnosprawnych

Udzielana jest również pomoc w zakresie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego.

W zakresie *rehabilitacji społecznej* w latach 2006-2008 pomocy udzielono 4657 osobom niepełnosprawnym:

- z dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych skorzystało 1008 osób niepełnosprawnych w tym 271 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- z dofinansowania w zakresie likwidacji barier funkcjonalnych skorzystało 127 osób, w tym 24 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- z dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze skorzystało 3522 osób, w tym 677 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Powiat jasielski jest również beneficjentem Programu wyrównywania różnic między regionami.

Powiat sięga także po środki unijne w celu realizacji projektów m.in. w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz rehabilitacji społecznej.

Wojewódzka administracja rządowa dofinansowuje działalność domów pomocy społecznej i środowiskowych domów samopomocy.

Infrastruktura pomocy społecznej w powiecie jasielskim – pomoc instytucjonalna.

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Podstawowym celem działania Domu jest świadczenie usług bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych na poziomie obowiązującego standardu, odpowiednio dla każdego rodzaju domu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców domów.

Dom pomocy społecznej umożliwia i organizuje mieszkańcom pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych.

Na terenie powiatu jasielskiego funkcjonują dwa domy pomocy społecznej i są to:

1. Dom Pomocy Społecznej w Foluszu,
2. Dom Pogodnej Starości „Nazaret” w Kołaczycach.

Dom Pomocy Społecznej w Foluszu jest jednostką organizacyjną powiatu jasielskiego, przeznaczony dla osób przewlekłe psychicznie chorych, posiada 240 miejsc. Zaspokaja potrzeby opiekuńcze, bytowe, wspomagające, społeczne i religijne swoich mieszkańców. Wszyscy mieszkańcy, z uwagi na psychofizyczny stan zdrowia, wymagają pomocy w podstawowych czynnościach życiowych oraz w załatwianiu spraw osobistych (w organach rentowych, ośrodkach pomocy społecznej, sądach itp).

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2006 r. przebywało w nim 248 osób (114 kobiet i 134 mężczyzn), natomiast na dzień 31 grudnia 2008 r. przebywały w nim 244 osoby (98 kobiet i 146 mężczyzn), w tym 243 osoby niepełnosprawne. Dom Pomocy Społecznej w Foluszu posiada opracowany program naprawczy, realizacja którego do końca 2010 r. pozwoli na osiągnięcie obowiązujących standardów w zakresie świadczonych usług oraz warunków bytowych. Dom prowadzi także rehabilitację społeczną i leczniczą.

Dom Pogodnej Starości „Nazaret” w Kołaczycach jest placówką niepubliczną prowadzoną przez Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu w Krakowie.

Dom dysponuje 10 miejscami i przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku. Świadczy usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkanki Domu.

Do Domu kierowane są osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, nie mogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Dom Pogodnej Starości „Nazaret” w Kołaczycach odgrywa ważną rolę w życiu mieszkanki, zaspokaja ich niezbędne potrzeby, pozwala na przeżycie godnej starości.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Foluszu działający przy DPS w Foluszu jest ośrodkiem wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz niepełnosprawnością intelektualną.

Placówka przeznaczona jest dla 19 osób dorosłych, mających trudności w życiu codziennym. W placówce prowadzona jest działalność opiekuńczo-terapeutyczna. Prowadzone są różne formy terapii zajęciowej, rehabilitacji społecznej i zdrowotnej. Funkcjonują następujące rodzaje pracowni:

- 1) pracownia plastyczna z elementami rękodzieła artystycznego,
- 2) pracownia stolarsko-ceramiczna,
- 3) pracownia multimedialna,

4) pracownia gospodarstwa domowego.

Zajęcia prowadzone są w grupach i indywidualnie, w których czynny udział bierze uczestnik realizując indywidualny plan postępowania wspierająco - rehabilitacyjnego poprzez uczestnictwo w różnych formach terapii. Uczestnicy ŚDS korzystają z zajęć w kuchni terapeutycznej, z muzykoterapii, zajęć sportowych, terapii pedagogicznej, zajęć klubowych (kółko ogrodnicze, filmowe) z treningów usprawniających, terapii psychologicznej.

Pobyt w ośrodku wsparcia pozwala uczestnikom na aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, podnosząc poziom ich samodzielności eliminując osamotnienie, nieporadność i izolację społeczną.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Przysiekach prowadzony przez Gminę Skolyszyn – posiada 25 miejsc. Jest placówką o charakterze ponadlokalnym, dla osób dorosłych przewlekłe chorych psychicznie lub w głębokiej niepełnosprawności intelektualnej – upośledzenia umysłowego oraz osób z lekką niepełnosprawnością intelektualną.

Placówki opiekuńczo - wychowawcze

Całodobowa placówka opiekuńczo – wychowawcza zapewnia dziecku ciągłą opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

Na terenie powiatu jasielskiego funkcjonują dwie całodobowe placówki, typu socjalizacyjnego, jak niżej:

1. Dom Dziecka w Wolicy – posiada 30 miejsc, jest publiczną placówką, której organem prowadzącym jest powiat jasielski.
2. Katolicka Placówka Wychowawcza „NASZ DOM” w Jaśle – posiada 18 miejsc, jest niepubliczną placówką, przeznaczoną jedynie dla dziewcząt.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Jaśle oferuje aktywność z obszaru rehabilitacji społecznej i zawodowej osobom z niepełnosprawnością intelektualną. Uczestnikami warsztatu mogą być osoby, które ukończyły 16 rok życia, posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

Organem prowadzącym WTZ w Jaśle jest Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Jaśle. Warsztat został utworzony w 1999 r. i działa na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 z późn. zm.), rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. Nr 63 poz. 587) oraz regulaminu organizacyjnego.

Warsztat jest placówką pobytu dziennego, w której czas trwania zajęć wynosi nie więcej niż 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Jaśle przeznaczony jest dla 45 osób z upośledzeniem umysłowym, wszyscy uczestnicy posiadają ważne orzeczenia o niepełnosprawności, zawierające wskazania do udziału w zajęciach WTZ.

Organ prowadzący zapewnia codzienny dowóz na zajęcia wszystkim uczestnikom WTZ.

Zgodnie z w/cyt. rozporządzeniem pracowników Warsztatu zatrudnia organ prowadzący.

Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Jaśle jest placówką kształcącą uczniów niepełnosprawnych intelektualnie. Organem prowadzącym SOSW w Jaśle jest powiat jasielski. W skład SOSW w Jaśle wchodzi:

- Szkoła Podstawowa Nr 5,

- Gimnazjum Nr 3,
- Szkoła Przysposabiająca do Pracy,
- Internat.

Działalność dydaktyczno-wychowawcza i opiekuńcza SOSW w Jaśle prowadzona jest dla uczniów lekko upośledzonych umysłowo i głęboko upośledzonych.

Poza pracą dydaktyczno-wychowawczą organizowaną w systemie klasowo-lekcyjnym szkoły SOSW w Jaśle prowadzą:

- indywidualne zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze
- rewalidację indywidualną
- zajęcia pozalekcyjne

Budynek Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Jaśle przy ul. Piotra Skargi jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową (windy, sanitariaty).

SOSW w Jaśle dysponuje specjalistycznym sprzętem i pracownikami zajęć rewalidacyjnych:

- sala doświadczania świata
- sala integracji sensorycznej
- sala rehabilitacji ruchowej
- gabinet terapii mowy
- gabinet do prowadzenia zajęć korekcyjno-kompensacyjnych

Łącznie we wszystkich typach szkół uczy się 123 uczniów.

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaśle obejmuje swoim zasięgiem przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze znajdujące się na terenie powiatu jasielskiego.

Poradnia realizuje swoje zadania przez prowadzenie działalności diagnostycznej, terapeutycznej, doradczej oraz profilaktycznej.

Podstawowe zadania realizowane przez PPP w Jaśle to wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, profilaktyka uzależnień, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grupy ryzyka, terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych, prowadzenie edukacji prozdrowotnej, pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości ucznia, wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny i szkoły.

Niepełnosprawni stowarzyszają się w organizacjach pozarządowych w celu załatwienia swoich najistotniejszych problemów społecznych.

Na terenie powiatu jasielskiego działają organizacje pozarządowe i stowarzyszenia wspierające działalność struktur samorządowych w realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych, należą do nich :

1. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków - Koło Powiatowe w Jaśle,
2. Polski Związek Niewidomych - Koło w Jaśle,
3. Stowarzyszenie na Rzecz Chorych i Długotrwale Unieruchomionych „Niebieski Parasol” w Jaśle,
4. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Podkarpacie”,
5. Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy w Jaśle,
6. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Jaśle prowadzące Warsztaty Terapii Zajęciowej w Jaśle.

Cel strategiczny programu:

Stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym, ich integracji oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Główne obszary działań (cele szczegółowe)

Osiągnięcie celu strategicznego wymaga realizacji działań w różnych obszarach.

Obszar 1:

Umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Wspieranie przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych służących rehabilitacji społecznej.
2. Zwiększenie akceptacji środowiska lokalnego wobec osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
3. Poprawa kultury obsługi osób niepełnosprawnych, uwrażliwienie na ich ograniczenia, możliwości i potrzeby.

Obszar 2:

Ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do pełnego uczestnictwa w rehabilitacji leczniczej, społecznej i zawodowej.

Cele operacyjne:

1. Rozwijanie rehabilitacji leczniczej w placówkach służby zdrowia i pomocy społecznej.
2. Likwidacja barier transportowych.
3. Zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych, terapeutyczno – rehabilitacyjnych w środowisku lokalnym.
4. Stwarzanie możliwości do aktywnego uczestnictwa w sporcie, rekreacji i turystyce.

Obszar 3:

Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Cele operacyjne:

1. Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
2. Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
3. Poradnictwo zawodowe.
4. Rehabilitacja społeczna i zawodowa w zakresie przywracania umiejętności niezbędnych w zakresie podejmowania pracy.

Obszar 4:

Poprawa jakości życia mieszkańców powiatu jasielskiego w aspekcie pomocy i integracji społecznej.

Cele operacyjne:

1. Likwidacja barier funkcjonalnych.
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez organizowanie zajęć w ośrodkach wsparcia.
3. Rozbudowa infrastruktury systemu pomocy społecznej.
4. Edukacja osób niepełnosprawnych.

Obszar 5:

Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych.

Cele operacyjne:

1. Działalność Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych.
2. Promocja osiągnięć osób niepełnosprawnych.
3. Zlecanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji przez fundacje oraz organizacje pozarządowe.
4. Wspieranie działań i inicjatyw lokalnych w zakresie integracji społecznej.

Rodzaje celów i działań zmierzających do realizacji Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013

I. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym.

CEL	ZADANIA	REALIZATORZY
Wspieranie przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych służących rehabilitacji społecznej.	Prowadzenie psychologicznego wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin.	OIK w Jaśle, org. pozarządowe
	Prowadzenie poradnictwa prawnego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.	OIK w Jaśle, org. pozarządowe
	Prowadzenie poradnictwa socjalnego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.	PCPR w Jaśle, OIK w Jaśle, ops-y, org. pozarządowe
	Wspieranie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej.	PFRON, samorząd terytorialny, org. pozarządowe
	Wspieranie funkcjonowania ośrodków wsparcia.	Samorząd terytorialny, org. pozarządowe
	Zapewnienie dostępu dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej do edukacji na wszystkich szczeblach nauczania.	Samorząd terytorialny
	Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	PCPR w Jaśle, org. pozarządowe
	Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.	PCPR w Jaśle, NFZ
	Wspieranie funkcjonowania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej realizujących zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.	Samorząd terytorialny, org. pozarządowe
	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.	PCPR w Jaśle, org. pozarządowe
Zwiększenie akceptacji środowiska lokalnego wobec osób niepełnosprawnych i ich rodzin.	Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie problematyki niepełnosprawności.	OIK w Jaśle, PCPR w Jaśle, dps-y, ops-y, org. pozarządowe.
	Organizowanie imprez integrujących osoby niepełnosprawne ze społeczeństwem (kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych)	Starostwo Powiatowe w Jaśle, jednostki organizacyjne powiatu jasielskiego, org. pozarządowe

	Promowanie twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych.	Starostwo Powiatowe w Jaśle, jednostki organizacyjne powiatu jasielskiego, org. pozarządowe
Poprawa kultury obsługi osób niepełnosprawnych, uwrażliwienie na ich ograniczenia, możliwości i potrzeby.	Szkolenia urzędników i osób pracujących z niepełnosprawnymi.	Jednostki samorządu terytorialnego, org. pozarządowe, pracodawcy

2. Ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do pełnego uczestnictwa w rehabilitacji leczniczej, społecznej i zawodowej.

CEL	ZADANIA	REALIZATORZY
Rozwijanie rehabilitacji leczniczej w placówkach służby zdrowia i pomocy społecznej.	Doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny i aparaturę medyczną placówki służby zdrowia i pomocy społecznej.	Samorząd terytorialny, jednostki organizacyjne powiatu jasielskiego, PFRON, org. pozarządowe
	Zapewnienie odpowiedniej kadry do realizacji rehabilitacji leczniczej.	Samorząd terytorialny, jednostki organizacyjne powiatu jasielskiego, org. pozarządowe
Likwidacja barier transportowych	Dostosowanie infrastruktury drogowej, transportowej oraz komunikacyjnej.	Samorząd terytorialny, jednostki organizacyjne powiatu jasielskiego
Zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych, terapeutycznych – rehabilitacyjnych w środowisku lokalnym.	Zapewnienie i rozwój działalności podmiotów realizujących usługi opiekuńcze i terapeutyczne.	OIK w Jaśle, PCPR w Jaśle, ops-y, org. pozarządowe
	Propagowanie informacji nt. możliwości korzystania ze specjalistycznych usług poprzez środki masowego przekazu.	Starostwo Powiatowe w Jaśle, PCPR w Jaśle, OIK w Jaśle, ops-y, org. pozarządowe, media
Stwarzanie możliwości do aktywnego uczestnictwa w sporcie, rekreacji i turystyce.	Poprawa infrastruktury i rozwój obiektów sportowych.	Samorząd terytorialny, jednostki organizacyjne samorządów, org. pozarządowe, media
	Przygotowanie odpowiedniej kadry do realizacji celu.	
	Organizowanie różnorodnych imprez sportowo – turystycznych dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.	

	Uświadamianie środowiska lokalnego o potrzebie prowadzenie aktywnego stylu życia.	
--	---	--

3. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

CEL	ZADANIE	REALIZATORZY
Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych.	Pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe skierowane do osób niepełnosprawnych.	PUP w Jaśle
	Rozwijanie systemu szkoleń zawodowych, przekwalifikowanie zawodowe osób niepełnosprawnych.	
	Aktywna polityka pozyskiwania pracodawców służąca tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.	
	Wspieranie, w tym finansowanie pracodawców chcących zatrudnić osoby niepełnosprawne.	
	Wsparcie finansowe na uruchomienie własnej działalności gospodarczej osób niepełnosprawnych.	
Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych	Informowanie pracodawców i osób niepełnosprawnych o sytuacji na lokalnym rynku pracy.	PUP w Jaśle
	Pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu (PFRON, Fundusz Pracy oraz POKL w ramach EFS).	
Poradnictwo zawodowe	Edukacja osób niepełnosprawnych w zakresie poruszania się na rynku pracy.	Org. pozarządowe, PUP w Jaśle
Rehabilitacja społeczna i zawodowa w zakresie przywracania umiejętności niezbędnych w zakresie podejmowania pracy.	Dofinansowanie tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej.	Samorząd terytorialny, PCPR w Jaśle, ops-y, org. pozarządowe

4. Poprawa jakości życia mieszkańców powiatu jasielskiego w aspekcie pomocy i integracji społecznej.

CEL	ZADANIA	REALIZATORZY
Likwidacja barier funkcjonalnych.	Likwidacja barier architektonicznych w powiatowych i gminnych budynkach użyteczności publicznej m.in. w: - placówkach służby zdrowia - w placówkach edukacyjnych	PFRON, samorząd terytorialny
	Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej	PFRON, PCPR w Jaśle
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez organizowanie zajęć w ośrodku wsparcia.	Prowadzenie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Samorząd terytorialny, Wojewoda Podkarpacki
Rozbudowa infrastruktury systemu pomocy społecznej.	Prowadzenie domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz osób w podeszłym wieku.	Samorząd terytorialny, org. pozarządowe, inne podmioty uprawnione określone ustawą o pomocy społecznej
Edukacja osób niepełnosprawnych.	Prowadzenie szkół i placówek specjalnych oraz klas integracyjnych w szkołach ogólnodostępnych	Samorząd terytorialny

5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych.

CEL	ZADANIA	REALIZATORZY
Działalność Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych.	Opiniowanie projektów uclíwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.	PCPR w Jaśle
	Inspirowanie działań zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.	
Promocja osiągnięć osób niepełnosprawnych	Organizowanie przedsięwzięć integracyjnych z udziałem osób niepełnosprawnych.	Starostwo Powiatowe w Jaśle, jednostki organizacyjne powiatu jasielskiego m.in. PCPR w Jaśle, DPS w Foluszu, ŚDS w Foluszu, org. pozarządowe

Zlecanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji przez fundacje oraz organizacje pozarządowe.	Zadania określone ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.	PCPR w Jaśle, PUP w Jaśle, organizacje pozarządowe
Wspieranie działań i inicjatyw lokalnych w zakresie integracji społecznej.	Dofinansowanie imprez integracyjnych i wszelkich przedsięwzięć z udziałem osób niepełnosprawnych.	PCPR w Jaśle, Starostwo Powiatowe w Jaśle, organizacje pozarządowe

Finansowanie Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013

Źródła finansowania zadań strategicznych:

- 1.jednostki samorządu terytorialnego,
- 2.Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 3.Europejski Fundusz Społeczny,
- 4.organizacje pozarządowe,
- 5.Funduszu Pracy.

Zakres realizacji zadań będzie w dużej mierze zależał od wielkości środków jaką będą dysponowali poszczególni realizatorzy programu.

Tabela 5. Źródła i wielkość finansowania zadań Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013.

Źródła finansowania	Przeznaczenie	Przewidywane środki finansowe
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych	Środki uzyskane według obowiązujących przepisów
Budżet samorządu województwa	Otwarte konkursy dla organizacji pozarządowych dla realizacji przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych.	ok. 200 tys. zł na rok
Europejski Fundusz Społeczny	Projekty dotyczące poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych.	Środki uzyskane według obowiązujących przepisów
Fundusz Pracy	Projekty dotyczące przeciwdziałaniu bezrobociu	ok. 250 tys. zł na rok
Budżet powiatu jasielskiego	Finansowanie zadań własnych określonych przepisami prawa	ok. 550 tys. zł na rok

Źródło: opracowanie własne.

Zasady realizacji Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013

Podstawowym dokumentem, na którym opiera się niniejszy program jest *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008 – 2015* w powiecie jasielskim.

Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013 wyznacza kierunki działania w zakresie polityki społecznej powiatu, które mają służyć podnoszeniu jakości życia osób niepełnosprawnych, które ze względu na szczególną sytuację życiową, nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym, społecznym.

Zadania określone w przedmiotowym programie obejmują działania w kierunku rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Zakres działań mających na celu realizację założeń programowych podjętych przez samorząd powiatowy, samorządy gminne oraz sektor pozarządowy dotyczy wspierania działań prowadzących do umożliwienia osobom niepełnosprawnym życia w środowisku wolnym od barier, zwiększenia dostępu do informacji.

Opracowany *Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013* jest spójny z celami określonymi w:

1. Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020.
2. Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2007 – 2015,
3. Wojewódzkim Programie na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na Lata 2008 – 2020.
4. Strategii Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2007 – 2015,
5. Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008 – 2015.

Wszystkie cele zawarte w *Powiatowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013* będą realizowane przy współpracy z przedstawicielami samorządów gminnych naszego powiatu, organizacjami pozarządowymi, instytucjami i środowiskami zajmującymi się w swojej pracy rozwiązywaniem problemów społecznych.

Podsumowanie

Celem *Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013* jest podniesienie świadomości społecznej o problemach niepełnosprawnych mieszkańców powiatu jasielskiego, a także zapewnienie im godnego życia i możliwości pełnego i równoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Program określa kierunki, w jakich powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniające im godne i aktywne życie, a także pomoc dostosowaną do rzeczywistych potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.

Działania realizowane w ramach Programu zmierzają do aktywizacji osób niepełnosprawnych w życiu zawodowym, społecznym, kulturalnym, sportowym oraz rekreacji i turystyce, podnoszenia świadomości osób niepełnosprawnych w zakresie przysługujących im praw, eliminacji zjawiska niechęci czy wrogości do osób niepełnosprawnych, które są przyczyną ich społecznej alienacji. Ma na celu zapewnienie pełnej integracji i możliwości wszechstronnego rozwoju osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim.

Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013 przedstawia problem niepełnosprawności w powiecie jasielskim jako problem społeczny wymagający działań ze strony administracji rządowej, administracji samorządowej oraz organizacji pozarządowych. Jedynie wspólne działania mogą doprowadzić do wyrównywania szans osób niepełnosprawnych w stosunku do pełnoprawnych oraz do przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu. Takie kompleksowe podejście daje szansę na właściwe rozwiązania strukturalne i skuteczne wsparcie osób potrzebujących.

Program ma charakter otwarty i w miarę potrzeb będzie systematycznie aktualizowany, pozwalając tym samym na wprowadzanie zmian i dostosowywanie tych zapisów do pojawiających się problemów społecznych w naszym powiecie.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16-tego roku życia) ze względu na płeć, wykształcenie oraz zatrudnienie.

Tabela 2. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (dla osób przed 16-tym rokiem życia) wg płci.

Tabela 3. Bezrobotni niepełnosprawni wg płci i wieku.

Tabela 4. Ilość świadczeń pielęgnacyjnych wypłaconych przez gminy.

Tabela 5. Źródła i wielkość finansowania zadań Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie jasielskim na lata 2009 – 2013.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Alicja Łajqo
Alicja Łajqo